

10.03.2020

Asia/8

§ 138

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Kauko Koskisen ym. valtuustoaloitteesta Malmin lentotoinnin jatkamisesta ainakin asemakaavan vahvistumiseen saakka

HEL 2019-012940 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Atte Kaleva: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Tom Qvisén, projektipäällikkö: 09 310 34201
tom.qvisen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaavatilanne ja toteuttamisen aikataulu

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa Malmin lentokenttä on osoitettu taajamatoimintojen aluevarausmerkinnällä sekä tiivistettävän alueen kehittämisperiaatmerkinnällä. Alueella on säilynyt kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Sen sijaan aikaisemmat maakuntakaava-merkinnät Malmin lentokentästä liikennealueena, jonka toissijainen käyttötarkoitus on ollut taajamatoimintojen alue, on kumottu kokonaan. Uudenmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan toukokuussa 2017. Maakuntahallitus on päättänyt elokuussa 2017, että kaava tulee voimaan ennen kuin se saa lainvoiman. Maakuntakaava on kuulutettu voimaan.

Helsingin yleiskaavassa (2016) Malmin lentokentän alueelle on osoitettu rakentamista lähikeskusta C3-merkinnällä ja asuntovaltainen alue A2-merkinnällä. Aluetta on yleiskaavan mukaisesti tarkoitettu kehittää pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalveluiden sekä lähipalveluiden käyttöön. Malmin lentokentän alue on Helsingin yleiskaavan (2016) tärkein uusi rakentamisalue, josta suunnitellaan ja rakennetaan 25 000 asukkaan uusi kaupunginosa. Yleiskaavan toteuttamishjelmassa (kaupunginhallitus 4.6.2018) Malmin lentokentän alue kuuluu yleiskaavan ensimmäiseen toteutusvaiheeseen.

Em. yleiskaavaa on käsitelty hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa ennen Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan voimaantuloa. Hallinto-oikeus on katsonut, että maakuntakaavamääräyksen tarkoittama lentokenttätoiminta on katsottava päättyneen ja sanotussa tilanteessa maakuntakaavan mukaiseksi ensisijaiseksi maankäyttömuodon määrittelemäksi aluevarausmerkinnäksi on näin ollen tullut taajamatoimintojen alue aiemman liikennealueen sijaan. KHO:n päätöksessä Helsingin yleiskaava 2016:sta todettiin, että yleiskaavaa hyväksyttäessä on mm. ollut varmuus siitä, että valtio toimintoiheen on vetäytymässä alueelta viimeistään 2020-luvun alussa. Valtion ratkaisun tarkoituksena on ollut mahdollistaa alueen osoittaminen asuinrakentamiseen. Kaavaa hyväksyttäessä on lisäksi ollut tieto siitä, että alue oli siirtymässä kaupungin hallintaan. Alueen käytön lentoliikennetoimintaan on siten voitu yleiskaavan hyväksymisestä päätettäessä katsoa päättyneen maakuntakaavan suunnittelumääräyksessä tarkoitettulla tavalla, ja edellytykset alueen osoittamiselle yleiskaavassa asuinkäyttöön olivat olleet olemassa. KHO katsoi, että hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ollut perusteita. Helsingin yleiskaava 2016 tuli voimaan joulukuussa 2018.

Kaupunkistrategiassa 2017-21 ja nykyisessä asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmassa (AM-ohjelma / Kotikaupunkina Helsinki –ohjelma) on asetettu tavoitteeksi rakentaa 7 000 asuntoa vuodessa. AM-ohjelmasta päättäessään kaupunginvaltuusto totesi (22.6.2016), että tulevan asuntotuotannon näkökulmasta suunnittelun etenemistä edistetään Malmin lentokentän alueella. Korkein hallinto-oikeus kumosi joitakin osia yleiskaavan hyväksymistä koskevasta Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä, mikä lisää Malmin lentokentän alueen merkitystä kaupungin asuntorakentamisessa.

Alueelle on laadittu kaavarunko, joka on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 13.12.2016. Tarkennettu kaavarunko on hyväksytty 11.12.2018 kaupunkiympäristölautakunnassa. Lautakunta on ohjeistanut kiinnittämään jatkosuunnittelussa erityistä huomiota alueen luontoarvojen selvittämiseen, säilyttämiseen ja vaalimiseen. Lentotoiminnan säilyttämistä ei ole edellytetty.

Asuntorakentamisen käynnistäminen edellyttää asemakaavoituksen lisäksi, esirakentamisen suunnittelun ja toteutuksen, katujen ja kunnallistekniikan suunnittelun ja rakentamisen sekä tontinluovutusprosessin ajallista limittämistä. Kaupungin tavoitteena on käynnistää rakentaminen 2020-luvun alussa kaavarunkoalueen eteläosasta Nallenrinteen ja Lento-asemankortteleiden kaava-alueilta, missä olemassa oleva katuverkko, infrastruktuuri ja joukkoliikenne ovat tehokkaasti hyödynnettävissä ja johon uusi kaupunkirakenne on luontevasti liitettävissä. Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt 10.12.2019 Nallenrinteen tarkistetun kaavaehdotuksen, minkä jälkeen kaavaehdotus etenee vuoden 2020 alkupuolella valtuuston päätettäväksi. Lentoasemankortteleiden asemakaavaehdotus tulee kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyyn maaliskuussa 2020.

Suunnittelu- ja rakentamistavoitteiden hallittu limittäminen ja toteutus sekä eri rakentamisvaiheiden keskinäisten riippuvuuksien ennakointi ja koordinointi edellyttävät, että Malmin lentokentän alue otetaan kaupungin omaan hallintaan ja käyttöön suunnitellusti 1.1.2020 alkaen. Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden osalta asuntorakentamisen edellytyksenä ovat esirakentaminen, putki- ja johtosiirrot, väistöt, katu- ja infrarakentaminen, tontinvaraukset sekä talosuunnittelu. Vaiheittain vuoden 2020 aikana lentokentän alueella on suunniteltu aloitettavan mm. maakaasun runkoputken siirron valmistelut maaperätutkimuksineen ja esirakentamistöineen, koestabilointikenttien rakentaminen, uusien ajo- ja kulkureittien rakentaminen, uusien kaava-alueiden maaperä-, luonto- ja kasvillisuusselvitykset, Roihupellon ammattiopiston logistiikkakoulutuksen väistötila-alueen suunnittelun ja toteutuksen valmistelut sekä pelastuslaitosta palvelevien uusien hälytysajoreittien käyttö entisen lentokenttäalueen poikki.

Ilmailutoiminnan jatkuminen aiheuttaisi aikatauluriskin, joka toteutessaan viivästyttäisi Malmin lentokentän alueen rakentamista ja siten vaarantaisi kaupungin kasvun kannalta tärkeän strategisen asuntotuotantotavoitteen saavuttamisen Malmin lentokentän alueella. Näin ollen kaupungin strategiset tavoitteet alueen käytöstä asuntorakentamisen tarpeisiin eivät mahdollista lentotoiminnan jatkamista alueella.

Sopimustilanne

Kiinteistölautakunta päätti 1.12.2016 vuokrata Malmin lentokenttäyhdistys ry:lle noin 39,3 ha alueen ilmailumääräyksen AGA M1-1 ja ilmailulain (864/2014) mukaista valvomattoman lentopaikan pitämistä sekä harraste- ja yleisilmailutoiminnan harjoittamista varten toistaiseksi 1.1.2017 alkaen 1 kuukauden irtisanomisajoin kuitenkin kauintaan 31.12.2019 saakka.

Allekirjoitetussa vuokrasopimuksessa ei ole mainittua määräaikaa, vaan sopimus on ollut sopimusehtojen mukaisesti irtisanottavissa 1 kk irtisanomisajoin. Yhdistyksellä olisi ollut mahdollisuus pyytää sopimusta muutettavaksi määräaikaiseksi 1.1.2017-31.12.2019 sen jälkeen, kun Yhdistys olisi maksanut sopimuksen mukaisen vakuuden. Yhdistys maksoi vakuuden kesäkuussa 2017, mutta se ei pyytänyt määräaikaisen sopimuksen tekemistä, joten sopimus jäi voimaan toistaiseksi voimassaolevana, 1 kk irtisanomisajoin. Yhdistys on jo vuokrasopimusta tehdessään tiennyt, että sopimus tulee päättymään vuoden 2019 lopulla ja siten sillä on ollut runsaasti aikaa sopeutua muuttuvaan tilanteeseen.

Tontit-yksikön päällikkö on kiinteistölautakunnan päätöksen toteuttamiseksi päättänyt 5.12.2018 irtisanoa vuokrasopimuksen päättymään 31.12.2019. Yhdistyksellä on siten ollut irtisanomispäätöksen jälkeenkin runsaasti aikaa toimintojensa alasajoon.

Irtisanomispäätöksestä tehtiin kolme oikaisuvaatimusta, jotka kaupunkiympäristölautakunta hylkäsi 20.8.2019 tekemällään päätöksellä. Samalla oikaisuvaatimusasian käsittelyn yhteydessä lautakunta päätti käsittelyn kuluessa tehdyn vastaehdotuksen johdosta, ettei kaupunki tee yhdistyksen kanssa uutta vuokrasopimusta supistetusta vuokra-alueesta.

Oikaisuvaatimusten hylkäämisestä koskevasta lautakunnan päätöksestä on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen ja pyydetty täytäntöönpanon kieltämistä. Hallinto-oikeus on 31.12.2019 antamallaan välipäätöksellä todennut, ettei irtisanomispäätöksen täytäntöönpanolle ole estettä.

Yhdistys on nostanut kanteen kaupunkia vastaan Helsingin kärjäoikeudessa 23.12.2019. Yhdistys on samalla tehnyt turvaamistoimihakemuksen alueen hallinnan turvaamiseksi. Yhdistys vaatii kanteessaan sopimuksen kohtuullistamista ja vuokra-ajan jatkamista. Kärjäoikeus on 21.1.2020 hylännyt Yhdistyksen tekemän turvaamistoimihakemuksen kokonaisuudessaan mm. sillä perusteella, että turvaamistoimen myöntämiseen ei ole olemassa maanvuokralaissa säädettyä perustetta.

Alueen maanvuokrasopimus on kaupungin näkemyksen mukaan päätynyt 31.12.2019 ja yhdistys pitää aluetta tällä hetkellä oikeudettomasti hallinnassaan rikkoen osapuolten välillä sovittuja ehtoja. Vuokrasopimuksen jatkamiseen ei siten ole mitään edellytyksiä muun ohella, koska yhdistys on täten toiminnallaan osoittanut, ettei kaupunki voi luottaa yhdistyksen kanssa tehtävien sopimusten pitävyyteen. Ei ole myöskään mitään syytä olettaa, että yhdistys menettelisi toisin kuin nyt, vaikka vuokrasopimusta jatkettaisiin.

Väliaikaiskäyttö

Kiinteistölautakunnan 1.12.2016 päätöksen ja allekirjoitetun maanvuokrasopimuksen perusteella kaupungilla on oikeus ottaa vuokrattu alue omaan käyttöön esim. laajoja yleisötapahtumia varten. Vuoden 2019 kesällä järjestetyt Ed Sheeran -konsertit osoittivat alueen soveltuvan erittäin hyvin vastaavien suur tapahtumien sijoituspaikaksi. Viime kesän onnistunut suur tapahtuma on jo kasvattanut alueen kysyntää vastaavien tapahtumien sijoituspaikkana. Alueen tämän hetkinen luvaton käyttö Lentokenttäyhdistyksen toimesta vaarantaa vastaavien tapahtumien järjestämisen alueella, sillä 31.12.2019 päättynyt sopimus oli laadittu siten, että kaupungin oikeudet tapahtumien järjestämiseen ovat koskeneet vuokra-aikaa, eli vuosia 2017, 2018 ja 2019. Päätyneessä vuokrasopimuksessa ei ole luonnollisestikaan sovittu kaupungille näitä oikeuksia vuodelle 2020 ja siitä eteenpäin. Käytännössä yhdistyksen sopimuksenvastainen menettely estää alueen käyttöä esimerkiksi edellä mainitun kaltaisiin suur tapahtumiin. Tämä on Helsingille merkittävä imagotappio, mutta myös menetyksensä matkailuelinkeinolle.

Väliaikaiskäytön yleissuunnitelma (päiv. 16.12.2019) on laadittu seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelmassa osoitetaan mm. alueet aluerakentamisen tarpeille, uudet reitti yhteydet kentälle ja sen poikki, latureitit, virkistykseen varattavat alueet sekä kaupunkikulttuurille ja –tapahtumille varattavat alueet. Lentotoiminnan päättymisen avaa myös kaupungille mahdollisuuden osoittaa aiemmin suljetulle alueelle uutta virkistyskäyttöä Helsingin asukkaille.

Edellä mainituin perustein voidaankin todeta, että ilmailutoiminnan jatkuminen vaarantaisi kaupungin kannalta merkittävien yleisötapahtumien järjestämisen. Lisäksi toiminnan jatkuminen sulkee pois suunnitellun muun väliaikaiskäytön, jolla alue avattaisiin kaikkien kaupunkilaisten käyttöön.

Korvaavat lentokentät

Harraste- ja yleisilmailun toimintaedellytysten turvaaminen on valtion vastuulle kuuluva asia. Liikenne- ja viestintäministeriö on selvittänyt Helsinki-Malmin käyttäjäryhmien toiminnan jatkumista ja sijoittumista (Malmin harrasteilmailun sijoittumismahdollisuudet Nummelan ja Hyvinkään lentokentille, LVM:n julkaisu ja 26-2014). Selvityksessä oletetaan, että osa harrasteilmailusta siirtyisi Nummelaan, koulutuspainotteinen toiminta Hyvinkäälle ja osa toiminnasta loppuisi tai harrastajien lentotuntien määrä vähenisi. Liikenne ja viestintäministeriön selvityksen valmistumisen jälkeen uusi lentokenttä on rakenteilla Mäntsälään ja toinen lentokenttä aloittanut toimintansa Pyhtäällä. Nämä osaltaan hel-

pottanevat harraste- ja yleisilmailun toimintamahdollisuuksia, vaikka kyseinen toiminta Malmin entisellä lentokentällä loppuu.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Kauko Koskinen ja 16 muuta allekirjoittanutta ovat tehneet 11.12.2019 seuraavan valtuustoaloitteen:

Korkein hallinto-oikeus on todennut omassa ratkaisussaan (KHO:2018:151) vuoden 2018 lopussa, että Malmin lentokentän korvaavaa ratkaisua ei ollut vielä yleiskaavan hyväksymispäätöstä tehtäessä löytynyt. Lisäksi Malmin lentoaseman osalta voimassa oleva maakuntakaava, johon myös Korkein hallinto-oikeus ratkaisussaan viittaa, määrittää Malmin lentoaseman ensisijaisesti liikennealueeksi, joka toimii liikennealueena siihen asti, kunnes korvaava sijaintipaikka tai Malmin kentän toimintojen sijoittaminen olemassa oleville kentille ja tukikohtiin on ratkaistu.

Malmin lentopaikan säilyttämisen turvaava Lex Malmi -kansalaisaloite keräsi 56 067 suomalaisen allekirjoitukset. Kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä eduskunta antoi huhtikuussa 2018 hallitukselle seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin korvaavien lentokenttätoimintojen turvaamiseksi, jotta Malmin lentokentän ilmailutoiminnot voivat jatkua hyvien yhteyksien ja etäisyyksien päässä".

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta totesi syyskuussa hallituksen vuoden 2018 vuosikertomuksen osalta, että kyseinen lausuma on pidettävä edelleen voimassa. Kyseinen lausuma sisältyi 3.12.2019 Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietintöön.

Malmin lentoaseman ilmailutoiminnoille ei ole osoitettu korvaavaa sijoituspaikkaa. Tästä huolimatta Helsingin kaupunki aikoo lopettaa Malmin lentoaseman ilmailutoiminnot vuoden 2019 lopussa.

Malmin lentoaseman ilmailutoiminnoille on selkeä tarve nyt ja tulevaisuudessa – Malmi on edelleen laskeutumisilla ja lentoonlähdoillä mitattuna Suomen toiseksi vilkkain lentokenttä ja keskeinen osa pääkaupunkiseudun tavoitettavuutta ja ilmailuklusteria. Se on lentoliikenteen kansainvälinen rajanylityspaikka ja ainoa vapaalla aikataululla palveleva ilmatie pääkaupunkiseudulle 150 km säteellä.

Malmin kentän lukuisat ilmailualan sitä tukevien alojen yritykset eivät voi panna liiketoimintaansa jäihin odottamaan eduskunnan edellyttämiä korvaavia ratkaisuja. Niillä on oltava elinkelpoinen ja liiketaloudellisen

10.03.2020

Asia/8

toiminnan mahdollistava toimipaikka siihen asti, kunnes kapasiteettiaan ja palveluiltaan Malmia vastaava korvaava paikka on osoitettu.

Eilen tarkastuslautakunnan kokouksen yhteydessä kaupungin edustaja totesi, että tulevassa olevassa asemakaavassa kiitoradalle on kaavailtu ulkoilualueita. Joten tuleva käyttökään ei haittaa ilmailutoiminnan jatkamista toistaiseksi.

Me allekirjoittaneet kaupunginvaltuutetut esitämme, että lentotoiminta Malmin lentokentällä voi jatkua ainakin siihen asti kun ko. alueen asemakaava on vahvistettu.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 28.2.2020 mennessä.

Kaupunginkanslia on myöntänyt lausunnon antamiselle lisääaikaa 10.3.2020 saakka.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Tom Qvisén, projektipäällikkö: 09 310 34201
tom.qvisen(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Kauko Koskisen ym. aloite Malmin lentotoiminnan jatkamisesta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano